

О. В. Кнейслер

ПРОБЛЕМИ Й ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОГО РИНКУ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Розглянуто основні тенденції функціонування українського ринку перестрахування. Визначено низку проблем, які необхідно розв'язати для відродження професійного перестрахування в Україні. Запропоновано напрями ефективного розвитку вітчизняного професійного ринку перестрахування.

Main trends of the domestic reinsurance market functioning are considered. The problems that must be resolved in order to restore the professional reinsurance in Ukraine are determined. Directions of the efficient development of Ukrainian professional reinsurance market are identified.

Ключові слова: перестрахування, ринок перестрахування, професійне перестрахування, професійний перестраховик, перестрахова діяльність.

В умовах утвердження ринкових відносин і негативного впливу фінансової кризи підвищується роль перестрахування у страховій системі як механізму захисту страховиків від ризиків невиконання зобов'язань перед страхувальниками за договорами страхування, забезпечення гарантії фінансової стійкості їхніх страхових операцій і платоспроможності.

Підтримання економічної стабільності страхового ринку, зростання рівня його фінансової безпеки в контексті невизначеності й ризикованості сучасного суспільства, розширення фінансових можливостей страховиків та меж страхового бізнесу неможливе без ефективного функціонування ринку перестрахування і професійних гравців на ньому. Як стверджує А. Волошина, “лише професійні перестраховики, які ніколи не були конкурентами для страхових компаній, надають послуги останнім з метою захисту їх інтересів, портфеля та страхувальника. Саме в цьому і є головна філософія діяльності професійного перестраховика”¹. Отже, одним із напрямів подальшого розвитку вітчизняного перестраховального ринку є створення професійних перестраховальних компаній, які спеціалізуються виключно в галузі перестрахування, “до сфери їхньої діяльності не входить пряме страхування і, відповідно, прямі контакти зі страхувальниками”².

Проблеми діяльності професійних перестраховиків досліджують багато вітчизняних і зарубіжних учених-економістів, зокрема, В. Веретнов, А. Волошина, О. Козьменко, І. Постнікова, Н. Ткаченко, Ю. Тронін та ін. З огляду на вагомий внесок науковців і практиків у розвиток вітчизняного

---

¹ Волошина А. Поява в Україні професійних перестраховиків — закономірність! / А. Волошина // Страхова справа. — 2005. — № 2 (18). — С. 53.

² Пфайффер К. Введение в перестрахование / К. Пфайффер. — М. : Анкил, 2000. — С. 10.

перестраховання зазначимо, що малодослідженими лишаються проблеми, які перешкоджають відродженню й ефективному розвитку професійного ринку перестраховання в Україні.

Метою статті є дослідження основних проблемних тенденцій на ринку професійного перестраховання й окреслення пріоритетних напрямів його розвитку в Україні.

Професійний ринок перестраховання в Україні, на жаль, не сформований, що пояснюється нерозумінням глибинної сутності перестраховання і його великого значення як на мікро-, так і макроекономічному рівнях. Серед науковців і практиків існують різні думки щодо бізнес-моделі перестраховальної компанії та її функціонального призначення. Зокрема, Л. Супрун наголошує, що перестраховання — господарська, підприємницька діяльність, яка є ініціативною, самостійною, систематичною, на власний ризик із метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку³. Аналогічну думку поділяє М. Мних, наділяючи перестраховальну діяльність рисами підприємництва⁴.

А. Волошина зазначає, що перестраховання є професійною діяльністю, оскільки воно надає захист страхувальнику⁵. Такої самої думки й В. Веретнов, за словами якого “перестраховальна компанія в Україні здійснює саме професійну діяльність, хоча й має на меті отримання прибутку, за сучасних реалій вона пропонує більшу цінність для страховиків у захисті, ніж отримує від цього певний зиск”⁶. Ми погоджуємося із твердженням авторів стосовно того, що перестраховальна компанія здійснює професійну діяльність, оскільки основним функціональним призначенням перестраховання є захист економічних інтересів страховика в разі його страхової неплатоспроможності, забезпечення якого можливе лише за професійної майстерності перестраховика. Водночас професійний рівень перестраховальної діяльності не суперечить можливостям її прибутковості. У ринкових умовах діяльність будь-яких суб’єктів господарювання, у т. ч. перестраховальних компаній, спрямована на отримання економічної вигоди для її власників. Саме очікування високих і швидких прибутків від перестраховальної діяльності та недосягнення відповідного результату, існування більш привабливих для інвесторів форм вкладення капіталу призвело до незацікавленості власників у розвитку перестраховальних компаній і до закриття у 2009 р. практично всіх професійних перестраховиків в Україні.

³ Супрун Л. В. Поняття перестраховальної діяльності та перестрахової компанії / Л. В. Супрун // Наукові записки. — 2006. — Т. 53. — С. 102.

⁴ Мних М. В. Перестраховання : посіб. для студ. вузів / М. В. Мних. — К. : Знання України, 2004. — С. 90.

⁵ Волошина А. Прозорість і перспективність українського ринку перестраховання / А. Волошина // Страхова справа. — 2006. — № 1 (21). — С. 26—28.

⁶ Веретнов В. Формування інституту професійних перестраховиків в Україні: необхідність та доцільність / В. Веретнов [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://insbizz.blogspot.com/2009/11/blog-post_3181.html.

Зазначимо, що інститут професійного перестраховування почав зароджуватися на вітчизняному ринку ще в 1994 р. у момент заснування трьох перестраховальних компаній: у червні — “Української перестраховальної компанії” (м. Львів), у листопаді — “Скіфія Ре” (м. Київ)⁷, у липні — “Європоліс” (м. Київ)⁸. У квітні 2004 р. було організовано нову професійну перестраховальну компанію “Лідер Ре”, яка з жовтня 2006 р. по грудень 2008 р. входила до складу VAB Group під назвою “VAB RE”. Однак у 2008 р. компанія вийшла з групи, внаслідок чого їй знову було повернуто попередню назву “Лідер Ре”. Отже, упродовж 2004—2010 рр. ринок перестраховування України представлений єдиним професійним перестраховиком “VAB RE” (“Лідер Ре”).

У 2010 р. перестраховальна компанія “Лідер Ре” втрачає лідерські позиції професійного перестраховика, змінюючи стратегію діяльності на розвиток страхових і перестраховальних операцій. Як зазначає попередній керівник ПК “Лідер Ре” А. Волошина, “враховуючи ситуацію на ринку, дуже складно займатися лише перестраховуванням. Змінюється перестраховальна політика на ринку, і це вплинуло, в тому числі, на нас — вести бізнес стало набагато складніше. Змінилося і ставлення до України на міжнародних ринках: для роботи на ньому необхідно підвищити капіталізацію, отримати міжнародні рейтинги. Проте швидко змінити ситуацію нереально. Єдиний вихід — розвиток прямого страхування одночасно з перестраховуванням”⁹.

Зважаючи на викладене, окреслимо низку проблем, які необхідно розв’язати для відродження й ефективного розвитку професійного ринку перестраховування в Україні.

1. Вітчизняний страховий ринок характеризується недостатньою місткістю й низькою капіталізацією. На практиці розрахунок місткості вітчизняного ринку перестраховування здійснюється на основі законодавчо встановленого нормативу — максимального власного утримання страхової компанії за одним ризиком, який вона отримала на страхування, що становить 10 % розміру статутного капіталу і сформованих страхових резервів¹⁰. У теорії й на практиці ведуться дискусії стосовно встановленого нормативу щодо мінімальної величини статутного капіталу українського перестраховика. Відповідно до страхового законодавства для універсальних страховиків і професійних перестраховиків мінімальний розмір статутного капіталу визначено в сумі 1 млн євро. При цьому Н. Ткаченко стверджує про необхідність підвищення цього

---

⁷ Історія страхування : підручник / С. К. Реверчук, Т. В. Сива, С. І. Кубів, О. Д. Вовчак ; за ред. С. К. Реверчука. — К. : Знання, 2005. — С. 184.

⁸ Європоліс, перестраховальне товариство, ВАТ // Бізнес-каталог “UA-REGION.INFO” [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ua-region.com.ua/2150644>.

⁹ Волошина А. “Лідер Ре” меняет курс / А. Волошина [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://tristar.com.ua/1/art/lider_re_meniaet_kurs_20408.html.

¹⁰ Про внесення змін до Закону України “Про страхування” : закон України від 04.10.2001 № 2745-III (станом на 01.12.2008) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>.

нормативу й наводить приклади мінімального розміру статутних капіталів, затверджених у країнах ЄС, — не менше ніж 3 млн євро, у Росії — не менше ніж 120 млн руб.¹¹ Ми поділяємо думку науковця, зважаючи на роль і значення перестраховування, отже, мінімальна величина статутного капіталу перестраховувальної компанії має бути більшою, ніж у звичайних страховиків.

Певну диференціацію мінімального розміру капіталу для страховиків різних галузей і перестраховиків визначено в законопроекті “Про внесення змін до Закону України “Про страхування” від 19.12.2011 № 9614, відповідно до якої встановлено мінімальний розмір регулятивного капіталу в сумі 32 млн грн для професійних перестраховиків. Водночас у законопроекті відсутнє поняття статутного капіталу, натомість серед вимог до платоспроможності страховиків (перестраховиків) запроваджено поняття регулятивного капіталу, сутність якого не роз’яснено, а лише зазначено порядок розрахунку в розрізі класів страхування з використанням лінійної формули.

Посилення вимог до розміру капіталу сприятиме підвищенню надійності і прозорості перестраховувальної галузі, довіри до її учасників, забезпеченню гарантій виконання страхових зобов’язань за договорами з високим рівнем збитковості. Проте для української практики такі законодавчі нововведення можуть негативно позначитися на розвитку професійного ринку перестраховування, який є неповноцінним, оскільки на ньому відсутні спеціалізовані перестраховики. Отже, підвищення мінімальної величини статутного капіталу перестраховиків ще більше відлякуватиме потенційних інвесторів від вкладання коштів у дорогу, високоризикову й низькоприбуткову перестраховувальну галузь. Як стверджує М. Філіппова¹², якщо зменшується кількість гравців на будь-якому ринку, то знижується конкуренція на ньому, а це в основному позначається на споживачах, оскільки зменшується кількість альтернативних пропозицій страхової (перестраховувальної) послуги, як за ціною, так і за складом послуги.

На нашу думку, можливість виконання перестраховиком прийнятих на себе зобов’язань за договорами перестраховування належним чином залежить безпосередньо і від розміру власних ресурсів, і від дотримання правил законодавства щодо формування перестрахових резервів та їх якісного розміщення, а також виваженої перестраховувальної політики.

2. На вітчизняному ринку перестраховування розвинені неklasичні форми, методи і схеми перестраховувальних відносин. Це очевидна тенденція, оскільки на ньому функціонують переважно універсальні страховики, для яких перестраховування є лише одним із видів страхової діяльності. Відповідно досить

¹¹ Ткаченко Н. В. Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній: теорія, методологія та практика : монографія / Н. В. Ткаченко ; Нац. банк України, Ун-т банк. справи. — Черкаси : Черкаський ЦНТЕІ, 2009. — С. 385.

¹² Філіппова М. Уставные капиталы страховщиков увеличат / М. Филиппова [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://finansist-kras.ru/mneniya/ustav-kap-strahovshikov>.

часто на ринку ускладнюються договірні відносини між прямими страховиками внаслідок розкриття андеррайтингової політики цедента й інформації про страховальника, виникають проблеми щодо виплати страхового відшкодування й максимального задоволення інтересів страховальників у отриманні надійного страхового захисту. Тому передача ризиків між універсальними страховиками здійснюється в основному на принципах взаємності, що передбачає обов'язковий двосторонній обмін ризиками в перестрахованні й породжує демпінгові перестрахові тарифи, відсутність єдиних стандартів і вимог до договорів перестраховання.

Отже, саме професійний ринок перестраховання спроможний забезпечити якість перестраховальних послуг, розширити спектр перестраховальних програм, підвищити гарантії виконання страхових зобов'язань та повноти і вчасності виплати страхового відшкодування. На початковому етапі формування спеціалізованого перестраховального ринку доцільно підвищити професіоналізм його учасників шляхом оптимального поєднання діяльності вітчизняних страховиків і перестраховиків. Це приведе до зростання місткості ринку, розширення його фінансових можливостей як для українських, так і зарубіжних споживачів перестраховальних послуг у контексті дотримання стандартів продуктової складової ринку з урахуванням звичаїв і традицій вітчизняного страхового ринку та міжнародних принципів ведення перестраховальних операцій.

В умовах розвитку міжнародного сегменту ринку перестраховання, послуги якого характеризуються високими тарифами й жорсткою андеррайтинговою політикою, зростає попит страхового ринку на внутрішнє професійне, якісне та більш дешеве покриття страхових ризиків порівняно з наданням таких послуг перестраховиками-нерезидентами. “У цій ситуації саме внутрішній професійний перестраховик, знаючи особливості національного ринку, його специфіку і структуру, може запропонувати страховим компаніям індивідуальні програми перестраховання”¹³. При цьому професійному перестрахованню притаманний високий рівень соціальної та економічної корисності на противагу альтернативній, коли перестрахованням займаються тільки універсальні страховики. Як показує світова практика, спеціалізовані перестраховики володіють вищими, ніж у середньому на ринку, фаховими знаннями, накопиченим досвідом та вмінням застосування їх у своїй діяльності. Так, на етапі укладання договору страхування страховики можуть розробляти спільні перестраховальні програми з професійними перестраховиками, забезпечуючи спрощення процедури подальшого перерозподілу ризику і проведення перестраховальних операцій. “Поява таких суб'єктів господарювання та розмежування функцій між страховими та перестраховими компаніями

---

¹³ *Ткаченко Н. В.* Проблеми та перспективи розвитку професійних перестраховиків в Україні / *Н. В. Ткаченко* // Світ фінансів. — 2007. — № 4 (13). — С. 130.

надасть можливість створити необхідні умови для формування самостійного перестрахового ринку, який буде здатен акумулювати значні за розмірами ризики”¹⁴.

3. У країні відсутній системний підхід до розуміння потенційних можливостей перестраховування як для страховиків, власників, так і держави в цілому. Світова практика доводить: перестраховальний бізнес надає можливість його власникам отримати прибуток і зростання капіталізації своїх інвестиційних вкладень, що сприяє їхній зацікавленості в розвитку професійного ринку перестраховування. У нашій країні перестрахова діяльність характеризується низькою рентабельністю й високим ризиком унаслідок запровадження стандартів тарифної цінової політики, яка базується на середньому для ринку рівні витрат і рентабельності. Слушно зазначає В. Веретнов: “Якщо врахувати цей фактор, компанія може зазнати збитків та не виправдати покладених на неї очікувань акціонерів завдяки втраті своєї конкурентоспроможності”¹⁵.

Вагомим і впливовим гравцем, зацікавленим у розвитку ринку перестраховування та інтеграції його до світового ринку, має стати держава. Зазначимо, що перестраховальна діяльність в Україні є законодавчо неврегульованою, не визначена законодавством як окремий вид діяльності та не ліцензована. Отже, відсутнє законодавче підґрунтя для функціонування професійних перестраховиків із відповідною ліцензією. До того ж у вищезгаданому законопроекті № 9614 ліцензування перестраховальної діяльності не передбачено.

На нашу думку, перестраховування як вид діяльності має здійснюватися професійними перестраховиками з дотриманням норм законодавства всіма суб’єктами ринку і стандартів щодо провадження міжнародної перестраховальної діяльності. Тому перестраховальна діяльність повинна підлягати ліцензуванню, що дасть право перестраховикам приймати ризики за всіма видами страхування й визначить статус перестраховальної компанії, сформує єдині правила і принципи ведення перестраховального бізнесу. Позитивний досвід такої практики характерний для Росії, що підтверджується ефективністю функціонування російського ринку перестраховування.

Таким чином, роль держави у прискоренні розвитку вітчизняного ринку перестраховування є очевидною, і, як наголошує О. Козьменко, “...поява професійних перестрахових компаній неможлива без розробки відповідної законодавчої бази, яка б регламентувала питання, пов’язані з умовами створення перестрахових компаній, ліцензування їх діяльності, розміщення резервів, взаємодії зі страховими компаніями і брокерами та ін. Виходячи з цього, передумовою розвитку інституту професійних перестраховиків в Україні повинні бути спільні зусилля всіх учасників страхового і перестрахового ринків та

¹⁴ Страховий і перестраховий ринки в епоху глобалізації : монографія / О. В. Козьменко, С. М. Козьменко, Т. А. Васильєва та ін. — Суми : Університетська книга, 2011. — С. 353.

¹⁵ Веретнов В. Зазнач. праця.

державних органів регулювання відносно створення відповідних нормативно-правових й інфраструктурних засад організації даного процесу”¹⁶.

Законодавча неурегульованість перестраховальної діяльності й відсутність її ліцензування породжують і поглиблюють проблеми перестраховання життя в Україні. Так, за нинішніх умов українські спеціалізовані перестраховики не можуть перестраховувати ризики за видами страхування життя, оскільки не мають відповідної ліцензії. Враховуючи незначну кількість гравців (станом на 31.12.2010 — 67 страхових компаній), з яких реально працюють на ринку страхування життя близько 20, отримана ліцензія надає їм право здійснювати перестраховальні операції на взаємних умовах. Відповідно законодавча база спрямовує страховика на укладання таких перестраховальних договорів за принципом взаємності або розміщення ризиків у перестраховиків-нерезидентів.

Як показує вітчизняна практика, близько 90 % премій за вихідним перестрахованням життя належить іноземним перестраховикам. Отже, практично всі перестраховальні послуги вітчизняні страховики купують у перестраховиків-нерезидентів за відсутності вагомих альтернатив на українському ринку перестраховання. Така практика передачі ризиків зі страхування життя за кордон упродовж останніх років довела свою ефективність, оскільки серед гравців ринку переважають потужні іноземні професійні перестраховики, рейтинг і репутація яких є досить високими.

На нашу думку, із метою підвищення ефективності функціонування ринку перестраховання необхідно, по-перше, дозволити вітчизняним професійним перестраховикам перестраховувати ризики за видами страхування життя, що сприятиме появі українських спеціалізованих гравців на ринку, збільшенню можливостей для використання внутрішньої місткості страхового ринку в цілому, зростанню податкових надходжень від перестраховиків і наповненню бюджету держави, підвищенню інвестиційної привабливості перестраховального бізнесу в країні; по-друге, установити диференційні ліміти власного утримання для страхових компаній (цедентів), зокрема, для страховиків, які здійснюють страхування життя, визначити рівень мінімального утримання страхових премій та обмежити обсяг зовнішнього вихідного перестраховання, який нині сягає 90 %. Це, у свою чергу, забезпечить зростання місткості ринку страхування життя, створить можливості для розвитку внутрішнього ринку перестраховання життя й дасть змогу зберегти істотний обсяг довгострокових інвестиційних ресурсів у національній економіці.

Поряд із необхідністю законодавчого регулювання перестраховальної діяльності держава “повинна змінити вектор зусиль з виключно регуляторної і фіскальної політики на активну участь в діяльності ринку перестраховальних

---

¹⁶ Страховий і перестраховий ринки в епоху глобалізації : монографія / О. В. Козьменко, С. М. Козьменко, Т. А. Васильєва та ін. — Суми : Університетська книга, 2011. — С. 353, 354.

послуг”¹⁷. У зв’язку з цим доволі часто в економічній літературі до дієвих методів впливу держави на перестраховальні процеси відносять створення державної перестраховальної компанії. Однак серед науковців і практиків нерозв’язаною є дилема щодо необхідності й доцільності створення державної (національної) перестраховальної компанії.

Так, деякі економісти-дослідники підтримують ідею організації національної перестрахової компанії¹⁸, інші — повністю її заперечують¹⁹. При цьому думка прихильників першої позиції поділяється на декілька можливих варіантів створення національної перестрахової компанії. Перший варіант передбачає організацію перестраховальної компанії з використанням державних фінансових ресурсів, що дасть змогу проведення управління й нагляду за перестраховальними операціями з допомогою ринкових механізмів, забезпечення реальних гарантій підтримки виконання зобов’язань за великими й катастрофічними ризиками. Для прикладу, за участі державних фінансових ресурсів створені й функціонують національні перестраховики в Туреччині (“Destek RE”), Бразилії (“IRB Brasil Resseguros”), Польщі (“Polish Re”) та Словенії (“Sava Re”).

Другий варіант передбачає організацію національної перестраховальної компанії з добровільною участю як засновників-акціонерів прямих страховиків²⁰. Організації такого типу створені в Україні. До них належать перестрахові пули — добровільна угода страховиків (цедентів), які займаються самостійно первинним страхуванням, а надлишок ризиків передають на перестраховання в пул. “Ці процеси повинні проходити за ініціативи як безпосередньо учасників страхового і перестрахового ринків, так і державних органів, оскільки перестрахові пули в основному беруть участь у перерозподілі ризиків, які впливають не тільки на економічну, а й на соціальну безпеку держави”²¹. На жаль, в Україні не існує жодного перестрахового пулу, що пояснюється нерозвинутою інфраструктурою вітчизняного ринку перестраховання. Створення перестраховальних пулів за окремими ризиками сприятиме об’єднанню фінансових

¹⁷ Волошина А. Перестраховання як ефективний спосіб захисту ризиків / А. Волошина // Страхова справа. — 2008. — № 2 (30). — С. 52.

¹⁸ Гварлиани Т. Е. Денежные потоки в страховании / Т. Е. Гварлиани, В. Ю. Балакиреева. — М. : Финансы и статистика, 2004. — С. 55; Худиел Н. Н. Формирование единого страхового рынка в СНГ: причины, формы и тенденции / Н. Н. Худиел // Страховое дело. — 2005. — № 1. — С. 51; Ткаченко Н. В. Проблеми та перспективи розвитку професійних перестраховиків в Україні / Н. В. Ткаченко // Світ фінансів. — 2007. — № 4 (13). — С. 132—134.

¹⁹ Тронин Ю. Н. Основы страхового бизнеса / Ю. Н. Тронин. — М. : Альфа-Пресс, 2006. — С. 164; Постникова И. Ю. Теория перестрахования : монография / И. Ю. Постникова. — М. : ОАО “Московская типография “Транспечать”, 2009. — С. 30.

²⁰ Ткаченко Н. В. Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній: теорія, методологія та практика : монографія / Н. В. Ткаченко ; Нац. банк України, Ун-т банк. справи. — Черкаси : Черкаський ЦНТЕІ, 2009. — С. 391.

²¹ Страховий і перестраховий ринки в епоху глобалізації : монографія / О. В. Козьменко, С. М. Козьменко, Т. А. Васильєва та ін. — Суми : Університетська книга, 2011. — С. 154.

можливостей страховиків для забезпечення надійного страхового захисту, експорту страхових гарантій, залученню значних обсягів капіталу в національну економіку.

Згідно з третім, або змішаним, варіантом визначено доцільність створення державного фонду за участі вітчизняних страхових компаній і держави, що виконуватиме функцію гарантійного перестрахового фонду для компенсації збитків за пріоритетними програмами розвитку й реконструкції та стане стимулом розвитку старих і розробки нових напрямів страхування²².

Ми підтримуємо позицію стосовно того, що створення в Україні державної перестрахової компанії (100 % капіталу держави), яка визначатиме стратегію вітчизняного перестраховування, — це відмова від ринкових принципів господарювання. Виникнення такої компанії з відповідною ідеологією означає повернення до адміністративно-командних методів управління страхуванням, що перешкоджає повноцінному розвитку ринкових відносин, знищує конкуренцію на перестраховальному ринку, а отже, свободу вибору перестраховального захисту. Щодо цього слушно зазначає І. Постнікова, на думку якої рівний доступ до перестраховальної послуги — одна з головних вимог існування ринкової економіки, яка передбачає суто добровільний вибір страховиком перестраховика, забезпечує мінімальну регламентацію конкурентного середовища, конкуренцію перестраховувальних продуктів, тарифів, ємностей і додаткового сервісу страховику²³. Не підтримує такий сценарій розвитку перестраховального ринку В. Демченко, вказуючи на попередній досвід, і підтверджує, що вірогідність такого сценарію є дуже низькою (5—10 %), а через три—п'ять років він втратить свою актуальність²⁴.

На нашу думку, найприйнятнішим у сучасних умовах розвитку страхової індустрії України є третій варіант створення національного перестраховика, за якого передбачається формування низки гарантійних перестрахових фондів на добровільних засадах прямими страховиками та державою, які й будуть їхніми акціонерами. Такі спеціалізовані фонди є прототипом державної страхової компанії, що надаватиме перестраховальне покриття винятково за державними програмами й забезпечуватиме захист за тими ризиками, запобігання яким буде державним завданням. Водночас спеціалізовані перестрахові фонди призначені для компенсації збитків за пріоритетними галузями економіки, для яких характерний високий ступінь ризику, великий розмір збитковості. Низька капіталізація страхового ринку не дає можливості покривати такі напрями економічної діяльності договорами страхування (або покривати лише частково). Але ж виявлення, розрахунок та мінімізація ризиків за

---

²² Волошина А. Перестраховування як ефективний спосіб захисту ризиків / А. Волошина // Страхова справа. — 2008. — № 2 (30). — С. 52.

²³ Постнікова І. Ю. Зазнач. праця. — С. 30.

²⁴ Демченко В. Перестраховування в РФ: реальність і очікування / В. Демченко // Страхова справа. — 2008. — № 1 (29). — С. 45.

пріоритетними проектами є стратегічним завданням розвитку економіки нашої держави, яке має розв'язуватися з допомогою страхування. Відповідно створення спеціалізованих гарантійних перестрахових фондів є необхідним за такими основними напрямками економічної діяльності: сільське господарство (перестраховування сільськогосподарських ризиків); нафтогазова промисловість (перестраховування ризиків від катастроф і стихійних лих (нафто- й газопроводи, ГЕС, АЕС); авіаційна галузь (перестраховування авіаційних ризиків) тощо. Кожен із цих фондів матиме своє призначення, специфіку правил і тарифів за перестраховальними договорами, розміри відповідальності учасників. Виступаючи одночасно акціонерами перестраховальних пулів, страховики та держава будуть зацікавлені в ефективному їх функціонуванні з погляду задоволення інтересів страхового ринку, власників та держави.

Підбиваючи підсумки, зазначимо, що існують об'єктивні та суб'єктивні передумови, які заважають формуванню й розвитку професійного ринку перестраховування в Україні. Серед об'єктивних передумов виділимо недостатню місткість і капіталізацію вітчизняного страхового ринку, відсутність кваліфікованих професійних гравців на ринку перестраховування, слабку інфраструктуру. Суб'єктивними передумовами, що заважають повноцінному функціонуванню інституту професійних перестраховиків, є нерозуміння державою потенційних можливостей перестраховування, а отже, неефективне прийняття нею рішень щодо створення професійних перестраховиків, управління й регулювання їхньою діяльністю, незацікавленість власників у розвитку професійного перестраховального бізнесу, для якого характерні низькі доходи й високий ризик.

На нашу думку, формування професійного ринку перестраховування є логічною закономірністю й необхідністю діяльності вітчизняної страхової індустрії, яке сприятиме захисту страхового ринку від катастрофічних ризиків і ризиків техногенного характеру, стимулюванню розвитку страхування за пріоритетними галузями економіки, а також фінансового перестраховування як механізму захисту ринку фінансових послуг.